

Jensterle-Doležalová, Alenka

[Zborník ob sedemdesetletnici Janka Kosa]

Opera Slavica. 2007, vol. 17, iss. 1, pp. 58-59

ISSN 1211-7676

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/117225>

Access Date: 04. 12. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

D. Baškírov zase púvod rodu Dostojevských, J. Ginak si všímá intertextuální ironie v díle U. Eca, rozebírány jsou Rozanovy paměti, typologie postav ruské literatury 19. století aj. A. Antoňák píše v oddíle o mezinárodních vztazích a recepci literatury o přijetí ruské literatury slovenským rusistou, jiní se zabývají např. recepcí ruských symbolistů v Polsku aj. Kulturním kontextem se zabývá samostatná sekce, která literaturu uvádí do širších souvislostí.

Zdá se, že grodněnskými sborníky se obnovuje na širším základě tradiční poetika obohacená o nové aspekty pramenící z renesance zájmu o rétoriku, hermeneutiku, kulturologii a oživenou komparatistiku a žánrová studia. Řekl bych však, že právě žánrová (genologická) linie tu není nejsilnější, i když je přítomna třeba nepřímě, skrytě; v každém případě tu není příliš teoreticky zobecněna a promyšlena. Možná posilování genologického jádra poetiky na různorodém materiálu a rozvoj metodologií a různých sfér literární vědy, které s poetikou souvisejí, by mohl být další nosnou linií těchto významných mezinárodních setkání a jejich publikačních výstupů.

Ivo Pospíšil

Zbornik ob sedemdesetletnici Janka Kosa. Primerjalna književnost, letnik 24, posebna številka, Ljubljana 2001

Janko Kos je vsestranski literarni zgodovinar, ki je prisoten v slovenski znanstveni in kulturni javnosti že petdeset let, je utemeljitelj slovenske literarne vede po Pirjevcu in Ocvirku. Njegov dolgoletni sodelovec Darko Dolinar nekaj strani v zborniku posveti prav njegovemu vsestranskemu znanstvenemu profilu.

Glede na to, da je Janko Kos prvi znanstveni monografiji in nasploh več knjig posvetil prav Prešernu (*Prešernov pesniški razvoj*, 1966, *Prešeren in evropska romantika*, 1970, *Neznani Prešeren*, 1994) je prvi sklop prispevkov v zborniku prav o Prešernu (leta 2000 je bila tudi stoletnica pesnikovega rojstva). **France Bernik** razmišlja o razlikah med dvema pesnikoma, Alojzem Gradnikom (ki je drugače izpričeval navezanost prav na tega velikega pesnika) in Prešernom: Gradnik je šel drugam v erotični poeziji in v pesnjenju v sonetni obliki (ki mu je celo odvzel lirski značaj). **Evald Koren** v prispevku *Prešernov posebni verzifikacijski hommage Matiju Čopu* obravnava namerno napako v verzologiji pri Prešernu. Prešeren je v središčnem distihu elegije *V spomin Matija Čopa* edinkrat odstopil od svojega verzifikacijskega vodila, delno oprtega na splošno prozodično pravilo antične metrike, to naj bi naredil v spomin na prijatelja. **Boris A. Novak** v študiji *Prešernova vloga pri formiranju sonetnega venca kot umetniške oblike* obravnava formo sonetnega venca kot vrhunec Prešernove poezije, ugotavlja pa tudi tvorno recepcijo romanskih oblik pri Prešernu. Pod vplivom ruskega prevoda se je forma sonetnega venca bliskovito uveljavila v ruski, nato pa še v drugih slovanskih književnostih. **Boris Paternu** v prispevku *Vprašanje antipetrarkizma pri Prešernu* ugotavlja nastop pojava antipetrarkizma v temah in stilu v treh pesnitvah od leta 1830 do 1833: v Ljubezenskih sonetih, v Prvi ljubezni in Gazelah. **Janez Vrečko** se dotika metafizičnih problemov v medbesedilni primerjavi v razpravi *Javno in zasebno v Iliadi in v Krstu pri Savici*. V obeh epih poudari prav vdor zasebnega v strukturo besedila. Avtor primerja pogansko in krščansko pojmovanje večnosti, na koncu pa se posveti Črtomirovemu mističnemu vidanju.

Naslednji sklop prispevkov je tematsko različen in ga sestavljajo prispevki o slovenski in svetovni književnosti. **Katarina Bogataj Gradišnik** analizira bidermajerske prvine v dveh Stritarjevih besedilih, v vaški zgodbi Svetinova Metka in v družinskem romanu *Gospod Mirodolski*. Te prvine razkriva tako v svetoboljnem življenjskem občutju kot v tako imenovanih sekundarnih pripovednih prvinih, v likih in njihovi sporočilnosti, kot tudi v refleksiji in konverzaciji. **Marjana Kobe** podobno v prispevku »*Otroški bidermajer*« *na Slovenskem* preučuje recepcijo Schmidtovega proznega vzorca za otroke, ki je prvi – sicer zakasnelo – prenesel v slovensko kulturo otroški bidermajer. **Lado Kralj** razmišlja o drami *Črne maske* L. Andrejeva zaradi »gostote podobja« *kot o težko razumljivemu delu, ki je bil posebno blizu tudi slovenskemu kritiku J. Vidmarju, vendar ga zaradi ideološkega pogleda ni čisto razumel. V drugem delu uporabi metodologijo Bahtinove karnevalske kulture prav za to dramo. Vanesa Matejc* preučuje postromantični simbol v Jenkovi liriki, ki jo označujejo v nasprotju s Prešernovim opusom krajša, formalno preprostejša besedila, zato je tudi simbolika drugačna. **Jože Pogačnik** v zelo zanimivi primerjavi, oprti na ostale zgodovinske primerjave teh del, vzporeja španskega Don Kihota in Mencingerjevega Abadona, fantastično slovensko delo druge polovice devetnajstega stoletja. **Vid Snój** v prispevku *Zaobljuba kot problem: biblična in Gregorčičeva Jefejeva prisega* analizira bibličen motiv neprestopne zaobljube, ki ima za posledico človeško žrtev, v luči evropske literarne tradicije.

Zadnji sklop prispevkov zadeva teorijo in metodologijo in se posveča prav prispevku Janka Kosa moderni slovenski literarni vedi. **Alenka Koron** skuša v obsežnem in teoretsko zahtevnem članku pregledati propovednoteoretske vidike v *Kosovih literarnoteoretskih delih*, vse v kontekstu sodobne slovenske literarne vede do približno sredine osemdesetih let. **Matiyo Ogrina** zanima Kosov pogled na literarno aksiologijo in prav Kosovo »zmerno realistično« *pojmovanje literarnih vrednot poveže s podobno utemeljitvijo vrednot, kot jo pozna filozofija Franceta Vebra. V naslednjem prispevku Funkcija metafor v literarnem delu Darja Pavlič* raziskuje tri funkcije metafor: tematsko funkcijo, tekstno funkcijo (sooblikujejo zgradbo dela) in stilno funkcijo. **Aleksander Skaza** dodaja članek *Nekaj obrobni opomb o historičnih vidikih Ju. M. Lotmana*. Tematizira problem historizma v vseh treh obdobjih njegovega ustvarjanja: od začetnega literarnozgodovinskega obdobja petdesetih let do poststrukturalističnega obdobja zanjih let. **Tone Smolej** se ukvarja s imagologijo, perspektive te vede poizkuša prikazati na nekaterih primerih iz francoske književnosti. Sledita dva kulturološka prispevka. **Jola Škelj** tematizira problem multikulturalizma s naslovom *Multikulturalizem, večjezikovnost, modernost*. Tovrsti pojavi modernega sveta pogojuje spremembe v našem historičnem samorazumevanju – samodogemanju, zato je tu aktualno vprašanje »decentrirane identitete« *in utrditve logike drugega kot opcije postkolonialnega diskurza. V zadnji študiji Proti napačnemu branju Tomo Virk* opozarja na dve napačni branji Márquezovega romana *Sto let samote*: to ni postmodernistično niti metafizijsko delo, roman sam naj bi se ponujal kot »mitološko branje«.

Na koncu je dodana bibliografija Janka Kosa od leta 1948 do 2001, ki jo je naredil **Martin Grum**. Zbornik v ponekod disperzivni obliki razkriva raven slovenske literarne vede na Slovenskem, pomembni so tudi članki ki so svojevrstni hommage prav Janko Kosu kot enemu izmed največjih slovenskih literarnih znanstvenikov po drugi svetovni vojni.

Alenka Jensterle-Doležalová